

Zborník Religiofóbia: realita, prevencia a edukácia so svojim interdisciplinárnym charakterom prináša na 96 stranách o fenoméne religiofóbie, konkrétnej forme xenofóbie, nové a obohacujúce pohľady z vedných disciplín ako je religionistika, etnológia sociológia, pedagogika, antropológia, filozofia a teológia. Tie určite majú potenciál podnietiť odbornú diskusiu o fenoméne, ktorý je v čase kultúrnej a náboženskej plurality, či globalizačných, itegračných a migračných procesov viac ako aktuálny a páľčivý. Publikácia pozostáva z 8 príspevkov od 11 autorov. Významným prvkom z môjho pohľadu je ekumenický rozmer, ktorý ako prvý naznačuje záujem odborníkov o prekonanie religiofóbie minimálne v medzicirkvenom, medzináboženskom dialógu.

Zostavovateľ a autor M. Dojčár sa vo svojom príspevku venuje zadefinovaniu fenoménu religiofóbie vo Voltairovskom kontexte: "Keď chceš so mnou hovoriť, zadefinujme si najskôr pojmy."

Religiofóbiou rozumie také formy xenofóbie, ktoré sa nejakým spôsobom vzťahujú k náboženstvu (islamofóbia, antijudaizmus). Religiofóbiu vsadil do kontextu multikultúrneho sveta diverzifikovaného do 6 resp.7 civilizácií, ktorý vyžaduje interkultúrnu komunikáciu.

Veľmi zaujímavým podnetom je autorov pohľad na dialóg, ktorý vníma ako interpersonálnu udalosť a ponúka ho ako nástroj facilitácie xenofóbie a akceptácie inakosti, keď obnovuje komunikáciu tam, kde z nedostatku vzájomnosti stroskotala a otvára stretnutie, ktoré umožňuje prijať inakosť druhého.

Zdeňek Vojtíšek vidí novú formu religiofóbie v tzv. nenáboženskej spiritualite, ktorá sa vyhradzuje voči náboženstvu a jeho inštitucionálnej forme a zároveň ju ostro kritizuje. Vo svojom príspevku veľmi jasne a výstižne ozrejmuje pojmy náboženstvo a nenáboženská spiritualita v kontexte deregulovaného náboženstva modernizovanej spoločnosti. Protiklad spomínaných pojmov, resp. postojov vyjadruje jazykom spoločnosti USA: "I am not religious, I am spirtual."

Ako kazuistiku predkladá učenie Stanislava Grofa, ktorý spiritualitu dáva do protikladu k náboženstvu: "Spiritualita je súkromná záležitosť, odrážajúca vzťah medzi človekom a vesmírom. Náboženstvo oproti tomu predstavuje organizovanú aktivitu, ktorá vyžaduje (...)hierarchicky usporiadaných predstaviteľov. Osobné spirituálne zážitky sú pre organizované náboženstvo skôr hrozbou(...)"

Záverom konštatuje Z. Vojtíšek, že pojem religiofóbie môže byť použitý popri antijudaizme a antiislamizme aj v zápase voči monoteistickým náboženstvám, čo nás privádza nielen k reflexii spoločnosti, ale aj k sebareflexii.

Pavol Duncák rozširuje pohľad na problematiku zo strany teológie. Do diskusie, citujúc J. Ratzingera, vnáša veľmi dôležitú myšlienku, keď hovorí, že autentický dialóg, ktorý vymedzuje

toleranciu, môže realizovať *len* kresťan, ktorý si zachováva vlastnú identitu veriac v Ježiša Krista ako jediného vykupiteľa, čo však zároveň znamená mať úctu k viere druhého človeka, s úctou k tajomstvu Boha, voči ktorému sme stále na ceste, ale aj s odvahou prijať kritiku adresovanému vlastnému presvedčeniu.

Konceptu merania sociálnej vzdialenosti sa venuje Michal Kratochvíla.

Na základe E. Bogardusovho merania škály sociálnej vzdialenosti bol vypracovaný dotazník, ktorého cieľom bolo hľadanie odpovede na otázku sociálnej vzdialenosti mladých ľudí na Slovensku, ktorí boli rozdelení do 5 skupín (ateista, katolík, protestant, moslim, žid). Návratnosť dotazníkov bolo 1968 ks.

Výsledky boli zaujímavé a prinášajú vážne zastavenie nad výchovou v rodinách a edukáciou v školách. Asi tretine mladých ľudí by vadilo mať za kamaráta moslima, hneď potom nasledujú židia. Rozdelenie respondentov bolo podľa pohlavia, podľa typu navštevovanej školy, podľa prospechu a podľa participácie na voľnočasových aktivitách. Zaujímavým, avšak podľa môjho názoru očakávaným výsledkom bola vyššia sociálna vzdialenosť súvisiaca so sledovaním TV, menovite TV Markíza TV JOJ, TV JOJ Plus a s častým využívaním sociálnych sietí.

Záver štúdie tvorí prekvapivé konštatovanie, že asi tretine študentov prekáža kamarátstvo s niekým. Prevencii religiofóbie pedagogickým vedením školopovinných detí sa venuje M. Zaviš. Svoj príspevok otvára klasifikáciou religiofóbie z aspektu psychiatrického vnímania a postupne formuluje otázku, čo robiť, aby učiteľ dokázal formovať školopovinné deti tak, aby nemali chorobný strach a predsudky spojené s náboženstvom svojho okolia a došlých cudzincov.

Svojim príspevkom vedie k reflexii osobnej identity a integrity osobnosti učiteľa. Zároveň hovorí o celoživotnom vzdelávaní a zdokonaľovaní, keď chce učiteľ opísať, vysvetliť, podať myšlienky napríklad o tak komplikovanom fenoméne ako je náboženstvo.

Na margo témy navrhuje v multireligióznej a multikultúrnej spoločnosti na SR sa pripojiť k modelu nekonfesionalne orientovanej náboženskej výchovy, ktorý je zaužívaný napríklad v Dánsku a Švédsku. Konfesionalne vzdelávanie by sa malo diať v rámci činnosti samotných cirkví a náboženských spoločností.

Ondrej Prostreník sa vo svojom príspevku dotýka otázky legitimizácie medzináboženského dialógu, ktorý má svoje východisko v kresťanskej teológii a zároveň uprostred migrčných pohybov je založený na princípe rešpektovania náboženského pluralizmu.

Predkladá najnovšie výskumy postavy Ježiša v Matúšovom evanjeliu, ktorých záver vedie ku vzťahu misie a dialógu. Uvádza, že rozmanitosť cirkví sa v ich kultúrach nemôže chápať ako deficit. Zato neschopnosť cirkví komunikovať svoju rozmanitosť a rešpektovať ju, je vážnym deficitom kresťanstva.

Svojim príspevkom sa prikláňa k inkuzivistickému modelu medzináboženského dialógu.

William B. Cottle a kol. hovoria o podporovaní jednoty a tolerancie skrze zmysluplnú pomoc miestnej, celoštátnej a medzinárodnej úrovni z mormonskej perspektívy.

Vo svojom príspevku prevedú čitateľa stručnou hostóriou CJKPD a predstavia dnešné fungovanie cirkvi s akcentom na správanie a komunikáciu náboženských vedúcich, menovite toleranciu a porozumnie ostatných vierovyznaní. Správanie a postoj tolerancie vedúcich je dôležitý z toho dôvodu, lebo ľudia vyhľadávajú vedenie a správajú sa podľa vzoru vedúcich.

Krátky report o prenasledovaní kresťanov vo svete a na SR predkladá P. Daniška.

Prípady diskriminácie, netolerancie, či nenávisťných útokov na našom území sú na zamyslenie a potvrdzujú, že fenomén religiofóbie je vysoko aktuálny nie len za hranicami našej krajiny, ale aj na našom území.

Celkovo zborník Religiofóbia: realita, prevencia a edukácia je vysoko aktuálny a prináša aktuálne poznatky a postrehy odborníkov, ktoré si zaslúži a pozornosť a podrobnejšie skúmanie.

Autor: Mgr. Andrej Kuruc, externý spolupracovník OZ Integra